

ส่วนที่ 3 ฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน

13. ข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ

สรุปรายงานการสอบบัญชี

ผู้สอบบัญชีที่ได้รับอนุมัติจากที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้น ประจำปี 2563 คือ นายณัฐวุฒิ สันติเพชร ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทะเบียนเลขที่ 5730 หรือ นายวัชรินทร์ ภัสรพงษ์กุล ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทะเบียนเลขที่ 6660 หรือ นายศุภชัย ปัญญาวัฒน์ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทะเบียนเลขที่ 3930 แห่งบริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด เลขที่ 193/136-137 ชั้น 33 อาคารเลครัชดา ถนนรัชดาภิเษกตัดใหม่ กรุงเทพมหานคร 10110 โทรศัพท์ (66) 0 2264 0777 และ (66) 0 2661 9190 โทรสาร (66) 0 2264 0789-90 และ (66) 0 2661 9192

รายงานการตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชี ในปี 2561 ปี 2562 และปี 2563 ได้แสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อการเงิน เนื่องจากถูกจำกัดขอบเขตโดยสถานการณ์ ในปี 2563 ถูกจำกัดขอบเขตโดยสถานการณ์สำหรับเหตุการณ์ดังนี้

บริษัทผู้ให้สัมปทานแห่งหนึ่งได้รับการจ่ายชำระยอดคงค้างค่าบริการจากการให้บริการภายใต้สัญญาร่วมลงทุนระหว่างบริษัทย่อยแห่งหนึ่งกับบริษัทผู้ให้สัมปทานแก่บริษัทย่อยดังกล่าว เป็นจำนวนเงิน 2,518 ล้านบาท เนื่องจากยังมีข้อโต้แย้งในวิธีการคำนวณอัตราส่วนแบ่งรายได้กับบริษัทย่อยดังกล่าว บริษัทย่อยได้นำข้อโต้แย้งนี้เสนอเป็นข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการสำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานยุติธรรม ต่อมาเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2559 บริษัทผู้ให้สัมปทานยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ เรียกร้องให้บริษัทย่อยดังกล่าวคืนเงินส่วนแบ่งรายได้ที่ได้รับเกินตามสัญญาร่วมลงทุนเดียวกันนี้ พร้อมเรียกค่าเสียหายโอกาสเป็นจำนวนรวมประมาณ 9,931 ล้านบาท ซึ่งในเดือนพฤษภาคม 2562 บริษัทย่อยดังกล่าวได้รับคำชี้ขาดจากสถาบันอนุญาโตตุลาการให้บริษัทผู้ให้สัมปทานชำระยอดคงค้างทั้งจำนวน 2,518 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ยจำนวนในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี จนถึงวันที่เสนอข้อพิพาท รวมเป็นจำนวนเงินประมาณ 3,395 ล้านบาท และคิดดอกเบี้ยสำหรับยอดคงค้างดังกล่าวในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ต่อไปจนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น และให้บริษัทย่อยดังกล่าวชำระเงินค่าเสียหายแก่ผู้ให้สัมปทานเป็นจำนวนเงิน 16 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี จนกว่าจะชำระเสร็จสิ้นเช่นกัน แต่บริษัทผู้ให้สัมปทานไม่เห็นด้วยและได้ยื่นคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดสถาบันอนุญาโตตุลาการต่อศาลปกครองกลางแล้ว บริษัทย่อยดังกล่าวจึงพิจารณายังไม่บันทึกรายการที่เกี่ยวข้องรวมถึงสำรองค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นจากคำชี้ขาดดังกล่าว นอกจากนี้เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2559 บริษัทผู้ให้สัมปทานได้ยื่นคำเสนอข้อพิพาทต่อสถาบันอนุญาโตตุลาการ เรียกร้องให้บริษัทย่อยดังกล่าวและบริษัทย่อยอีกแห่งหนึ่งชำระค่าใช้จ่าย และค่าเสียหายพร้อมดอกเบี้ย และค่าเสียหายโอกาสในการประกอบธุรกิจจำนวนรวมประมาณ 258 ล้านบาท ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2562 บริษัทย่อยทั้งสองแห่งได้รับคำชี้ขาดจากสถาบันอนุญาโตตุลาการให้บริษัทย่อยทั้งสองแห่งร่วมกันชำระค่าใช้จ่ายและค่าเสียหายพร้อมดอกเบี้ยจำนวนจนถึงวันชี้ขาดจำนวน 25 ล้านบาทแก่บริษัทผู้ให้สัมปทาน โดยการหักกลบลบหนี้กับมูลหนี้ที่บริษัทผู้ให้สัมปทานค้างชำระต่อบริษัทย่อยอีกแห่งพร้อมดอกเบี้ยจำนวนจนถึงวันชี้ขาดรวมเป็นจำนวนเงิน 25 ล้านบาท โดยบริษัทย่อยอีกแห่งดังกล่าวได้บันทึกค่าใช้จ่ายและค่าเสียหายไว้ในงบการเงินแล้วทั้งจำนวน อย่างไรก็ตามบริษัทผู้ให้สัมปทานไม่เห็นด้วยและอยู่ในระหว่างการพิจารณายื่นคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาดสถาบันอนุญาโตตุลาการต่อศาลปกครองกลาง ผลที่สุดของข้อพิพาททั้งสองจึงยังไม่สามารถคาดการณ์ได้ในขณะนี้ และอาจมีผลกระทบอย่างเป็นสาระสำคัญต่อยอดคงเหลือของลูกหนี้การค้า ค่าใช้จ่ายและค่าเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ดังกล่าวอาจมีผลกระทบอย่างเป็นสาระสำคัญต่อมูลค่าเงินลงทุนในบริษัทย่อยดังกล่าว ซึ่งผู้สอบบัญชีไม่สามารถตรวจสอบเพื่อให้เป็นที่พอใจในยอดคงเหลือของรายการดังกล่าวได้

นอกจากนี้ผู้สอบบัญชีได้ให้ข้อสังเกตต่อเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

1. คดีฟ้องร้องระหว่างบริษัทย่อยแห่งหนึ่งและหน่วยงานราชการสองแห่ง ซึ่งเรียกร้องให้บริษัทย่อยชำระเงินค่าปรับจากการไม่สามารถส่งมอบแท็บเล็ตตามสัญญา ในระหว่างปี 2561 ศาลปกครองกลางได้ตัดสินคดีให้บริษัทย่อยชำระเงินค่าปรับพร้อมดอกเบี้ย ซึ่งบริษัทย่อยได้สำรองค่าปรับและค่าเสียหายที่อาจเกิดขึ้นที่บันทึกไว้ตั้งแต่ในอดีตที่ผ่านมาเพียงพอต่อจำนวนค่าปรับตามคำพิพากษาของศาลปกครองกลางแล้ว อย่างไรก็ตาม บริษัทย่อยและหน่วยงานราชการทั้งสองแห่งได้ยื่นอุทธรณ์คดีต่อศาลปกครองสูงสุด ปัจจุบันคดีอยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด ฝ่ายบริหารและที่ปรึกษากฎหมายของบริษัทย่อยยังคงเชื่อว่าจะไม่ได้รับผลเสียหายที่มีสาระสำคัญ
2. การชำระยอดคงค้างจำนวน 877 ล้านบาท รวมถึงคดีฟ้องร้องและข้อพิพาทต่าง ๆ ระหว่างบริษัทย่อยกับบริษัทที่ไม่เกี่ยวข้องกันแห่งหนึ่ง ซึ่งผู้บริหารของบริษัทย่อยเห็นว่าได้ทำถูกต้องแล้ว

13.1 ตารางสรุปงบการเงินรวม

ตารางสรุปงบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และงบกระแสเงินสด 3 ปีที่ผ่านมา สิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม ดังนี้

รายการ	งบการเงินรวม					
	2563		2562		2561	
	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
งบแสดงฐานะการเงิน						
สินทรัพย์						
สินทรัพย์หมุนเวียน						
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	1,127	1.13	23,008	32.93	899	1.7
เงินลงทุนชั่วคราว	-	-	1,011	1.45	36	0.07
เงินฝากธนาคารที่มีภาระค้ำประกันที่ไถ่ถอนได้ภายในหนึ่งปี	17	0.02	16	0.02	-	-
ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น	3,199	3.21	3,167	4.53	3,180	6.01
ลูกหนี้กรมสรรพากร	259	0.26	159	0.23	1,047	1.98
ภาษีซื้อยังไม่ถึงกำหนดชำระ	313	0.31	404	0.58	537	1.02
ต้นทุนโครงการจ่ายล่วงหน้า	5	0.005	1	0.001	1	0.00
ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า	319	0.32	167	0.24	111	0.21
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	21	0.02	16	0.02	21	0.04
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	5,260	5.27	27,949	40.00	5,832	11.03
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน						
เงินฝากธนาคารที่มีภาระค้ำประกัน	245	0.25	412	0.59	478	0.90
เงินลงทุนในบริษัทร่วม	3,669	3.69	3,998	5.72	4,018	7.60
อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน	303	0.30	462	0.66	500	0.95
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	33,205	33.29	35,302	50.52	37,487	70.88
สินทรัพย์สิทธิการใช้	55,694	55.83	-	-	-	-
สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี	108	0.11	146	0.21	2,782	5.26
ภาษีเงินได้ถูกหัก ณ ที่จ่าย	410	0.41	475	0.68	781	1.48
ค่าเช่าจ่ายล่วงหน้า	-	-	817	1.17	816	1.53
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น	853	0.85	313	0.45	196	0.37
รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน	94,487	94.73	41,925	60.00	47,058	88.97
รวมสินทรัพย์	99,747	100	69,874	100.00	52,890	100.00

รายการ	งบการเงินรวม					
	2563		2562		2561	
	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
งบแสดงฐานะการเงิน (ต่อ)						
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น						
หนี้สินหมุนเวียน						
เงินกู้ยืมระยะสั้นจากธนาคาร	1,768	1.77	1,604	2.30	968	1.83
เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น	3,274	3.28	2,516	3.60	3,435	6.50
เงินกู้ยืมระยะสั้น	300	0.30	0	0.00	571	1.08
ส่วนของหนี้สินระยะยาวที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	11,715	11.75	5,906	8.45	8,291	15.68
ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายรอนำส่ง	219	0.22	398	0.57	39	0.07
ภาษีเงินได้ค้างจ่าย	48	0.05	5,809	8.31	59	0.11
ภาษีขายยังไม่ถึงกำหนดชำระ	337	0.34	384	0.55	403	0.76
รายได้รับล่วงหน้าจากลูกค้า	681	0.68	583	0.84	603	1.14
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	24	0.02	140	0.20	20	0.04
รวมหนี้สินหมุนเวียน	18,366	18.41	17,340	24.82	14,389	27.21
หนี้สินไม่หมุนเวียน						
หนี้สินระยะยาวสุทธิจากส่วนที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี	73,984	74.17	28,448	40.71	17,853	33.76
สำรองผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน	828	0.83	829	1.19	498	0.94
สำรองค่าชดเชยขาดสายเส้นใยแก้วนำแสง	792	0.79	792	1.13	244	0.46
สำรองค่าใช้จ่ายและค่าเช่าทรัพย์สินเกี่ยวกับการย้าย เส้นใยแก้วนำแสงลงดิน	347	0.35	347	0.50	0	0.00
ประมาณการหนี้สินจากการกลับคำพิพากษาของศาลฎีกา	-	-	399	0.57	927	1.75
เงินมัดจำรับจากลูกค้า	427	0.43	486	0.70	587	1.11
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น	47	0.05	49	0.07	16	0.03
รวมหนี้สินไม่หมุนเวียน	76,425	76.62	31,350	44.87	20,125	38.05
รวมหนี้สิน	94,791	95.03	48,690	69.69	34,514	65.26
ส่วนของผู้ถือหุ้น						
ทุนออกจำหน่ายและชำระเต็มมูลค่าแล้ว	4,296	4.31	4,083	5.84	3,993	7.55
เงินรับล่วงหน้าค่าหุ้น	-	-	162	0.23	564	1.07
ส่วนเกินมูลค่าหุ้นสามัญ	9,029	9.05	7,760	11.11	7,191	13.60
กำไรสะสม						
จัดสรรแล้ว						
สำรองตามกฎหมาย-บริษัท	486	0.49	478	0.68	478	0.90
สำรองตามกฎหมาย-บริษัทย่อย	1,105	1.11	1,091	1.56	623	1.18
ยังไม่ได้จัดสรร (ขาดทุน)	(11,259)	(11.29)	6,320	9.04	4,223	7.98
องค์ประกอบอื่นของส่วนของผู้ถือหุ้น	258	0.26	258	0.37	258	0.49
ส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ	3,915	3.93	20,152	28.83	17,330	32.77
ส่วนของผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมของบริษัทย่อย	1,041	1.04	1,032	1.48	1,046	1.97
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	4,956	4.97	21,184	30.31	18,376	34.74
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	99,747	100.00	69,874	100.00	52,890	100.00

รายการ	งบการเงินรวม					
	2563		2562		2561	
	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ						
กำไรหรือขาดทุน :						
รายได้						
รายได้จากการขายและให้บริการ	18,662	97.17	18,175	52.22	17,995	81.27
รายได้อื่น						
กำไรจากการขายทรัพย์สินเข้ากองทุน	-	-	13,974	40.14	-	-
รายได้ค่าบริการดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สินเส้นใยแก้วนำแสง	390	2.03	263	0.76	242	1.09
กำไรจากการขายเงินลงทุนในบริษัทร่วม	-	-	1,732	4.98	3,650	16.48
ดอกเบี้ยรับ	-	-	-	-	27	0.12
กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน	-	-	532	1.53	48	0.22
อื่น ๆ	153	0.80	131	0.38	182	0.82
รวมรายได้อื่น	543	2.83	16,632	47.78	4,149	18.73
รวมรายได้	19,205	100.00	34,807	100.00	22,144	100.00
ค่าใช้จ่าย						
ต้นทุนขายและให้บริการ	13,437	69.97	12,067	34.67	11,266	50.88
ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริการ	1,301	6.77	1,296	3.72	1,280	5.78
ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	3,983	20.74	3,756	10.79	3,473	15.68
ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น	300	1.56	247	0.71	231	1.04
ผลเสียหายจากคดีฟ้องร้องจากการกลับคำพิพากษาของศาลฎีกา	10	0.05	831	2.39	613	2.77
ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน	83	0.43	-	-	-	-
รวมค่าใช้จ่าย	19,114	99.52	18,197	52.28	16,863	76.15
กำไรจากกิจกรรมดำเนินงาน	91	0.48	16,610	47.72	5,281	23.85
ส่วนแบ่งกำไรจากเงินลงทุนในบริษัทร่วม	1,100	5.73	772	2.22	899	4.07
รายได้ทางการเงิน	32	0.16	32	0.09	-	-
ต้นทุนทางการเงิน	(4,156)	(21.64)	(1,128)	(3.24)	(744)	(3.37)
กำไร(ขาดทุน)ก่อนภาษีเงินได้	(2,933)	(15.27)	16,286	46.79	5,436	24.55
ภาษีเงินได้	(181)	(0.94)	(9,013)	(25.90)	(506)	(2.29)
กำไร(ขาดทุน)สำหรับปี	(3,114)	(16.21)	7,273	20.89	4,930	22.26
กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น						
รายการที่จะไม่ถูกบันทึกในส่วนของกำไรขาดทุนในภายหลัง						
ผลกำไร(ขาดทุน)จากการประมาณการตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัย	7	0.03	(147)	(0.42)	(65)	(0.30)
ผลกระทบภาษีเงินได้	-	-	-	-	10	0.05
กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นสำหรับปี	7	0.03	(147)	(0.42)	(55)	(0.25)
กำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวมสำหรับปี	(3,107)	(16.18)	7,126	20.47	4,875	22.01

รายการ	งบการเงินรวม					
	2563		2562		2561	
	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (ต่อ)						
การแบ่งปันกำไร(ขาดทุน)						
ส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ	(3,126)	(16.28)	7,265	20.87	4,913	22.18
ส่วนที่เป็นของผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมของบริษัทย่อย	12	0.07	8	0.02	17	0.08
	(3,114)	(16.21)	7,273	20.89	4,930	22.26
การแบ่งปันกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จรวม						
ส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ	(3,116)	(16.23)	7,119	20.45	4,858	21.94
ส่วนที่เป็นของผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่มีอำนาจควบคุมของบริษัทย่อย	9	0.05	7	0.02	17	0.07
	(3,107)	(16.18)	7,126	20.47	4,875	22.01
กำไร(ขาดทุน)ต่อหุ้นขั้นพื้นฐาน						
กำไร(ขาดทุน)ส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ	(0.37)		0.90		0.63	
กำไร(ขาดทุน)ต่อหุ้นปรับลด						
กำไร(ขาดทุน)ส่วนที่เป็นของผู้ถือหุ้นของบริษัทฯ	(0.37)		0.83		0.58	
งบกระแสเงินสด						
เงินสดสุทธิ(ใช้ไปใน)กิจกรรมดำเนินงาน	2,211		4,814		4,001	
เงินสดสุทธิได้มาจากกิจกรรมลงทุน	(416)		31,148		1,900	
เงินสดสุทธิ(ใช้ไปใน)กิจกรรมจัดหาเงิน	(23,676)		(13,853)		(8,040)	
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้นสุทธิ	(21,881)		22,109		(2,139)	
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันต้นงวด	23,008		899		3,038	
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ วันสิ้นงวด	1,127		23,008		899	

13.2 อัตราส่วนทางการเงิน

อัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญที่สะท้อนถึงฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานในธุรกิจหลักของบริษัทและบริษัทย่อย

รายการ		งบการเงินรวม		
		2563	2562	2561
อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratio)				
อัตราส่วนสภาพคล่อง	(เท่า)	0.29	1.61	0.41
อัตราส่วนสภาพคล่องหมุนเร็ว	(เท่า)	0.24	1.57	0.29
อัตราส่วนสภาพคล่องกระแสเงินสด	(เท่า)	0.12	0.30	0.26
อัตราส่วนหมุนเวียนลูกหนี้การค้า	(เท่า)	5.86	5.73	5.66
ระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ย	(วัน)	61	63	64
อัตราส่วนหมุนเวียนสินค้าคงเหลือ	(เท่า)	-	-	-
ระยะเวลาขายสินค้าเฉลี่ย	(วัน)	-	-	-
อัตราส่วนหมุนเวียนเจ้าหนี้	(เท่า)	4.64	4.06	3.00
ระยะเวลาชำระหนี้	(วัน)	78	89	120
Cash Cycle	(วัน)	(16)	(26)	(56)
อัตราส่วนแสดงความสามารถในการหากำไร (Profitability Ratio)				
อัตรากำไรขั้นต้น	%	28.00	33.60	37.39
อัตรากำไรจากการดำเนินงาน	%	(14.67)	6.91	13.00
อัตรากำไรอื่น	%	2.83	47.78	18.73
อัตราส่วนเงินสดต่อการทำกำไร	%	(80.79)	383.26	171.05
อัตรากำไรสุทธิต่อรายได้รวม	%	(16.28)	20.87	22.19
อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น	%	(23.92)	36.73	29.77
อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Efficiency Ratio)				
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์	%	(3.69)	11.84	9.50
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร	%	12.05	33.61	26.90
อัตราการใช้หมุนของสินทรัพย์	(เท่า)	0.23	0.57	0.43
อัตราส่วนวิเคราะห์นโยบายทางการเงิน (Financial Policy Ratio)				
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น	(เท่า)	19.13	2.30	1.88
อัตราส่วนความสามารถชำระดอกเบี้ย	(เท่า)	0.58	12.26	6.06
อัตราส่วนความสามารถชำระภาระผูกพัน (Cash Basis)	(เท่า)	0.08	0.26	0.17
% Growth Ratio				
สินทรัพย์รวม	%	42.75	32.11	4.63
หนี้สินรวม	%	94.69	41.07	(3.91)
รายได้จากการขายและบริการ	%	2.68	1.00	3.23
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	%	4.59	6.31	13.51
กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	%	(143.03)	47.88	82.39

14. การวิเคราะห์และคำอธิบายของฝ่ายจัดการ (Management Discussion and Analysis: MD&A)**ภาพรวม**

ในปี 2563 การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง หลายมาตรการถูกนำมาใช้เพื่อลดการแพร่ระบาด หนึ่งในมาตรการที่ภาครัฐและเอกชนนำมาใช้คือการปฏิบัติงานนอกสถานที่องค์กร หรือ Work from Home ส่งผลให้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง วิฤตติดังกล่าวแม้ว่าจะทำให้ความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพิ่มขึ้น แต่ผลกระทบทางอ้อมจากสภาพเศรษฐกิจที่ชะลอตัวทำให้กำลังซื้อของผู้บริโภคที่ลดลง กอปรกับการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นจากผู้ประกอบการในตลาดมือถือที่เข้ามาทำการตลาดเชิงรุกในธุรกิจบรอดแบนด์อินเทอร์เน็ตทำให้การแข่งขันเพิ่มขึ้นจากในอดีตที่ผ่านมา

บริษัทได้ปรับตัวจากการเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงสู่การเป็น Telecom and Media Company โดยให้บริการด้านคอนเทนต์เพื่อต่อยอดการให้บริการ โดยได้ร่วมลงนามสัญญาเป็น Exclusive partner กับ HBO ผู้นำด้านคอนเทนต์ระดับโลกในเดือนมีนาคม 3BB ได้ออกแพ็คเกจ 3BB GIGA Tainment อินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วเริ่มต้น 1Gbps พร้อมความบันเทิงจาก HBO Go และ MONOMAX และหลังจากที่ได้พัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อให้บริการ IPTV อย่างเต็มรูปแบบแล้ว ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 3BB ได้ออกแพ็คเกจ 3BB GIGA TV ซึ่งเป็นการรับชมความบันเทิงเต็มรูปแบบผ่านกล่องรับชมทีวี (Set Top Box) บริษัทคาดว่า การออกแพ็คเกจเหล่านี้ นอกจากจะช่วยลดอัตราการยกเลิกการใช้บริการของลูกค้า (Churn) แล้ว ยังจะช่วยเพิ่มฐานลูกค้าที่ใช้บริการ 3BB รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่บริษัทได้ต่อไปในอนาคต

ในปี 2563 จำนวนลูกค้าที่ใช้บริการ 3BB เพิ่มขึ้นสุทธิอยู่ที่ประมาณ 238,000 ราย โดยลูกค้า FTTx มีจำนวนเพิ่มขึ้นสุทธิประมาณ 555,000 ราย จากการออกแพ็คเกจ 3BB GIGA Fiber ในช่วงเดือนมีนาคม รวมทั้งการย้ายลูกค้าที่ใช้บริการเทคโนโลยี xDSL เดิมมาให้เป็น FTTx ณ สิ้นปี 2563 จำนวนลูกค้าที่ใช้บริการ 3BB มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 3.42 ล้านราย ในจำนวนนี้ร้อยละ 72 เป็นลูกค้าที่ใช้บริการ FTTx (สัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 60 ณ สิ้นปี 2562) รายได้เฉลี่ยต่อลูกค้า (ARPU) ในปี 2563 เฉลี่ยอยู่ที่ 620 บาทต่อรายต่อเดือนลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ 643 บาทต่อรายต่อเดือน โดยในปีที่ผ่านมา 3BB ได้มีการออก small pack รวมทั้งการให้ส่วนลดเพื่อเข้าถึงและรักษาลูกค้าของบริษัท

การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของ 3BB และผู้ใช้บริการคอนเทนต์ของ 3BB TV ของบริษัททำให้รายได้รวมจากการดำเนินงานในปี 2563 เติบโตเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3 แต่เนื่องจากในปี 2563 มีการบังคับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 เรื่องสัญญาเช่า ซึ่งส่งผลกระทบต่องบการเงินของบริษัทค่อนข้างมาก โดยในส่วนสัญญาเช่าหลักของ TTT BB (ร้อยละ 80 ของ OFC) บริษัทต้องบันทึกค่าเสื่อมราคาสิทธิการใช้ (Right of Use) และดอกเบี้ยจ่ายในงบกำไรขาดทุนเพิ่มขึ้น (เมื่อเทียบกับการบันทึกค่าเช่า OFC ตามแบบเดิม) กอปรกับบริษัทมีค่าเช่า OFC ที่ต้องจ่ายให้กับ JASIF เพิ่มขึ้นจากการเช่าเส้นใยแก้วนำแสงส่วนเพิ่มที่ TTTBB ได้ขายเข้ากองทุนเพิ่มเติมในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2562 นอกจากนี้ บริษัทมีการลงทุนขยายโครงข่ายในการบริการ ทำให้ต้นทุนค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์ดังกล่าวมีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้บริษัทขาดทุนจากการดำเนินงานในปี 2563 อย่างไรก็ดี กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่าย ภาษีเงินได้ และค่าเสื่อมราคาเมื่อเทียบกับรายได้ (EBITDA Margin) ในปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 65 ทั้งนี้บริษัทพยายามที่จะเพิ่มรายได้จากการขายและบริการโดยการพัฒนาการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและพัฒนาจุดแข็งในด้านโครงข่าย Fiber Optic ของ 3BB และต่อยอดบริการคอนเทนต์ความบันเทิงของ 3BB TV เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ธุรกิจของกลุ่มบริษัทในอนาคต รวมถึงการบริหารจัดการต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพื่อรักษาความสามารถในการทำกำไรในอนาคตให้กับบริษัท เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบริษัทและผู้ถือหุ้นของบริษัทต่อไป

ผลการดำเนินงาน

ในปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีขาดทุนจากการดำเนินงานจำนวน 2,737 ล้านบาท เมื่อรวมรายการปรับปรุงสำรองประกันรายได้ค่าเช่า OFC ของ JASIF จากการเปลี่ยนแปลงสมมติฐานอัตราดอกเบี้ยของค่าเช่าและอัตราคิดลด สุทธิจำนวน 43 ล้านบาท และหักรายการบันทึกขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนของบริษัทและบริษัทย่อย จำนวน 83 ล้านบาท บันทึก Deferred Tax ของบริษัทและบริษัทย่อย จำนวน 38 ล้านบาท ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (สำรองหนี้สงสัยจะสูญของบริษัทย่อย) จำนวน 300 ล้านบาท ผลเสียหายจากคดีฟ้องร้องการกลับคำพิพากษาของศาลฎีกาจากสัญญาประนีประนอมยอมความ จำนวน

10 ล้านบาท ทำให้สุทธิแล้ว บริษัทและบริษัทย่อยมีผลขาดทุนสุทธิในปี 2563 จำนวน 3,126 ล้านบาท เทียบกับปี 2562 บริษัทและบริษัทย่อยมีกำไรสุทธิจำนวน 7,265 ล้านบาท

ทั้งนี้กำไรสุทธิในปี 2562 จำนวน 7,265 ล้านบาท ได้รวมรายการกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน จำนวน 532 ล้านบาท กำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน จำนวน 7,233 ล้านบาท (ยอดสุทธิจากภาษีเงินได้) และกำไรจากการขายเงินลงทุน JASIF จำนวน 1,732 ล้านบาท

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2563	2562	อัตรา เปลี่ยนแปลง
กำไรจากการดำเนินงาน	(2,737)	1,256	(318)
กำไร (ขาดทุน) จากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	(83)	532	(116)
กำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน	-	13,975	(100)
กำไรจากการขายเงินลงทุนในบริษัทร่วม	-	1,732	(100)
ปรับปรุงสำรองประกันรายได้ค่าเช่า OFC ของกองทุน ในส่วนของอัตราค่าเช่าและอัตราคิดลด	43	497	(91)
ผลเสียหายจากคดีฟ้องร้องจากการกลับคำพิพากษาศาลฎีกา	(10)	(831)	(99)
ผลเสียหายจากคดีฟ้องร้อง	-	(149)	(100)
สำรองผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน	-	(165)	(100)
ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น	(300)	(247)	21
ภาษีจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน	-	(6,742)	(100)
ผลกระทบภาษีเงินได้	(38)	(2,593)	(99)
กำไร(ขาดทุน)สุทธิ	(3,126)	7,265	(143)
กำไร(ขาดทุน)สุทธิต่อหุ้น (บาท)	(0.37)	0.90	(141)

ผลการดำเนินงานแยกตามประเภทของกลุ่มธุรกิจ

ผลการดำเนินงานแยกตามประเภทของกลุ่มธุรกิจในปี 2563 และ 2562 เป็นดังนี้

หน่วย : ล้านบาท

ชื่อบริษัทในเครือ	รายได้รวม		
	2563	2562	อัตราเปลี่ยนแปลง
ธุรกิจให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอินเทอร์เน็ตทีวี			
1. บริษัท ทริปเปิ้ลที บรอดแบนด์ จำกัด (มหาชน)	716	14,553	(95)
2. บริษัท ทริปเปิ้ลที อินเทอร์เน็ต จำกัด	17,312	17,071	1
3. บริษัท ทริปเปิ้ล ทีวี จำกัด	3	-	100
รวม	18,031	31,624	(43)
ธุรกิจให้บริการโครงข่ายโทรคมนาคม			
1. บริษัท จัสมิน ซัมมารีน เทเลคอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด	-	2	(100)
2. บริษัท ไทย ลองดิสแทนส์ เทเลคอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด	-	5	(100)
3. บริษัท จัสเทล เน็ตเวิร์ค จำกัด	805	676	19
4. บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ต จำกัด	153	201	(24)
5. บริษัท อควิเมนต์ จำกัด	5	5	-
6. บริษัท เอเซียส รีเอนเนล เซอร์วิส จำกัด	22	30	(27)
รวม	985	919	7

ชื่อบริษัทในเครือ	รายได้รวม		
	2563	2562	อัตราเปลี่ยนแปลง
ธุรกิจงานจัดหา ออกแบบ และวางระบบสื่อสารและโทรคมนาคม			
1. บริษัท จัสมิน เทเลคอม ซิสเต็มส์ จำกัด (มหาชน)	69	29	138
2. บริษัท คลาวด์ คอมพิวติ้ง โซลูชั่นส์ จำกัด	20	23	(13)
รวม	89	52	71
ธุรกิจอื่น ๆ			
1. บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตชั่นแนล จำกัด (มหาชน)	11	2,098	(99)
2. บริษัท พรีเมียม แอสเซท จำกัด	121	145	(17)
3. อื่น ๆ ¹⁾	-	1	(100)
รวม	132	2,244	(94)
รวมทั้งสิ้น	19,237	34,839	(45)

หมายเหตุ : ¹⁾ = ประกอบด้วย TJP, JIOC, MCS, ทรีบีบี, ACT

รายได้

ในปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีรายได้รวม 19,237 ล้านบาท (รวมรายได้ทางการเงิน จำนวน 32 ล้านบาท และรายได้อื่น ๆ จำนวน 543 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นรายได้ค่าบริการดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สินเส้นใยแก้วนำแสง จำนวน 390 ล้านบาท) เมื่อเทียบกับรายได้รวมในปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 34,839 ล้านบาท ลดลงคิดเป็นร้อยละ 45 ทั้งนี้รายได้รวมในปี 2562 รวมกำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน จำนวน 13,975 ล้านบาท กำไรจากการขายเงินลงทุน JASIF จำนวน 1,732 ล้านบาท และกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน จำนวน 532 ล้านบาท โดยรายละเอียดของรายได้รวมเป็นดังนี้

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2563	2562	อัตราเปลี่ยนแปลง
รายได้จากการขายและการบริการ	18,662	18,175	3
กำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน	-	13,975	(100)
กำไรจากการขายเงินลงทุนในบริษัทร่วม	-	1,732	(100)
กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน	-	532	(100)
รายได้ทางการเงิน	32	32	-
รายได้อื่น ๆ	543	394	38
รวมทั้งสิ้น	19,237	34,839	(45)

รายได้จากการขายและการบริการ

ในปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีรายได้จากการขายและการบริการ จำนวน 18,662 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 18,175 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 โครงสร้างรายได้จากการขายและการบริการในปี 2563 ส่วนใหญ่จะมาจากธุรกิจให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอินเทอร์เน็ตทีวี โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 94 ของรายได้จากการขายและการบริการรวม รายได้จากการขายและการบริการแยกตามประเภทของกลุ่มธุรกิจเป็นดังนี้

หน่วย : ล้านบาท

กลุ่มธุรกิจ	2563	2562	อัตราเปลี่ยนแปลง
ธุรกิจให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอินเทอร์เน็ตทีวี	17,587	17,139	3
ธุรกิจให้บริการโครงข่ายคมนาคม	871	850	2
ธุรกิจงานจัดหา ออกแบบ และวางระบบสื่อสารและโทรคมนาคม	86	43	100
ธุรกิจอื่น ๆ	118	143	(17)
รวมทั้งสิ้น	18,662	18,175	3

รายได้จากธุรกิจให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอินเทอร์เน็ตทีวี ในปี 2563 อยู่ที่ 17,587 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งรายได้จากการขายและบริการอยู่ที่ 17,139 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 เนื่องจากจำนวนลูกค้าที่ใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของ 3BB เติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2563 จำนวนลูกค้าที่ใช้บริการของ 3BB มีจำนวนเพิ่มขึ้นสุทธิ (Net Additional Subscriber) จำนวนประมาณ 238,000 ราย (ยอดสุทธิหลังตัดหนี้สูญในปี 2563 จำนวนประมาณ 76,000 ราย) ทำให้ ณ สิ้นปี 2563 ลูกค้าที่ใช้บริการของ 3BB มีจำนวนประมาณ 3.42 ล้านราย ในจำนวนนี้เป็นลูกค้าที่ใช้บริการ FTTx จำนวนประมาณ 2.46 ล้านราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 72 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 60 ณ สิ้นปี 2562

ในปี 2563 ที่ผ่านมา 3BB ได้ออกแพ็คเกจ 3BB GIGA Fiber และ 3BB GIGA TV ทำให้จำนวนลูกค้าที่ใช้บริการ FTTx ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2563 จำนวนลูกค้าที่ใช้บริการ FTTx เพิ่มขึ้นสุทธิประมาณ 555,000 ราย โดยส่วนหนึ่งเป็นการย้ายลูกค้าที่ใช้บริการเทคโนโลยี xDSL เดิมมาเป็น FTTx โดยรายได้ต่อลูกค้า (ARPU) ในปี 63 เฉลี่ยอยู่ที่ 620 บาท ต่อรายต่อเดือน ลดลงจากปี 62 ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ 643 บาทต่อรายต่อเดือนจากการออก small pack รวมทั้งการให้ส่วนลดเพื่อเข้าถึงและรักษฐานลูกค้าของบริษัท

สำหรับธุรกิจให้บริการโครงข่ายคมนาคม ในปี 2563 รายได้จากการขายและบริการอยู่ที่ 871 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งรายได้จากการขายและบริการอยู่ที่ 850 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2

ธุรกิจงานจัดหา ออกแบบ และวางระบบสื่อสารและโทรคมนาคม ในปี 2563 รายได้จากการขายและบริการอยู่ที่ 86 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งมีรายได้จากการขายและบริการจำนวน 43 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 100 เนื่องจากการเพิ่มขึ้นในส่วนของการขายและบริการของ JTS และสำหรับกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ รายได้จากการขายและบริการในปี 2563 อยู่ที่ 118 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งมีรายได้จากการขายและบริการจำนวน 143 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 17

รายได้อื่น ๆ

ในปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีรายได้อื่น ๆ รวม จำนวน 575 ล้านบาท ประกอบไปด้วยรายได้ค่าบริการดูแลและบำรุงรักษาทรัพย์สินเส้นใยแก้วนำแสงให้แก่ JASIF จำนวน 390 ล้านบาท รายได้ทางการเงิน จำนวน 32 ล้านบาท และอื่น ๆ จำนวน 153 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งรายได้อื่น ๆ อยู่ที่ 958 ล้านบาท (ไม่รวมกำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน จำนวน 13,975 ล้านบาท และกำไรจากการขายเงินลงทุน JASIF จำนวน 1,732 ล้านบาท) หรือลดลงร้อยละ 40 ทั้งนี้รายได้อื่น ๆ ในปี 2562 ได้รวมกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน จำนวน 532 ล้านบาท และรายได้ทางการเงิน จำนวน 32 ล้านบาท

ค่าใช้จ่ายตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 (IFRS 16)

จากการเริ่มบังคับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 เรื่องสัญญาเช่า ในปี 2563 ส่งผลให้ต้องบันทึกหนี้สินตามสัญญาเช่าและสินทรัพย์สิทธิการใช้สำหรับสัญญาเช่าดำเนินงาน โดยในแต่ละงวดจะรับรู้ดอกเบี้ยจ่ายและค่าเสื่อมราคาในงบกำไรขาดทุน (จากเดิมค่าเช่าตามสัญญาเช่าดำเนินงานจะถูกบันทึกเป็นต้นทุนขายและบริการหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน)

ค่าใช้จ่าย

ในปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อย มีค่าใช้จ่ายรวมอยู่ที่ 19,114 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งอยู่ที่จำนวน 18,197 ล้านบาท คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 รายละเอียดค่าใช้จ่ายประกอบด้วย

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	2563	2562	อัตรา เปลี่ยนแปลง
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน :			
- ต้นทุนขายและบริการ	13,436	12,067	11
- ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริการ	1,301	1,296	0
- ค่าใช้จ่ายในการบริหาร	3,983	3,756	6
รวมค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	18,721	17,120	9
หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ	300	247	22
ผลเสียหายจากคดีฟ้องร้องจากการกลับคำพิพากษาของศาลฎีกา	10	831	(99)
ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน	83	-	100
ค่าใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น	19,113	18,197	5

ในส่วนของผลกระทบหลัก ๆ ต่องบการเงินจากการนำมาตรฐานรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 มาถือปฏิบัติ นั้น จะเป็นในส่วน
ของสัญญาเช่าหลัก (ร้อยละ 80 ของ OFC) ที่ TTTBB ทำกับ JASIF โดยในปี 2563 TTTBB บันทึกค่าเสื่อมราคา-สินทรัพย์
สิทธิการใช้ จำนวน 4,938 ล้านบาท และดอกเบี้ยจ่าย จำนวน 3,670 ล้านบาท ในงบกำไรขาดทุนในปี 2563 รวมจำนวน
8,608 ล้านบาท จากเดิมจะบันทึกเป็นค่าเช่า OFC ในต้นทุนขายและบริการ จำนวน 7,039 ล้านบาท ทั้งนี้มาตรฐานการรายงาน
ทางการเงินฉบับดังกล่าวไม่ได้กระทบกับการบันทึกรายการในส่วนของสัญญาประกันรายได้ (ร้อยละ 20 ของ OFC)

- ค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานในปี 2563 อยู่ที่ 18,721 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งอยู่ที่จำนวน 17,120 ล้านบาท
คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 ประกอบด้วย
  - 1) ต้นทุนขายและบริการ ในปี 2563 อยู่ที่ 13,436 ล้านบาท เทียบกับปี 2562 ซึ่งต้นทุนขายอยู่ที่ 12,067 ล้านบาท
เพิ่มขึ้นร้อยละ 11 โดยต้นทุนหลัก ๆ ที่เพิ่มขึ้น เนื่องมาจากค่าเช่าเส้นใยแก้วนำแสง (OFC) ตามสัญญาเช่ากับ JASIF
จำนวน 5,336 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 จากการขายสินทรัพย์เพิ่มเติมให้แก่ JASIF ในเดือน
พฤศจิกายน 2562 โดยในส่วนของสัญญาเช่าหลัก (ร้อยละ 80 ของ OFC) บันทึกเป็นค่าเสื่อมราคา-สินทรัพย์สิทธิ
ใช้ จำนวน 4,938 ล้านบาท และในส่วนของสัญญาประกันรายได้ (ร้อยละ 20 ของ OFC) บันทึกในต้นทุนค่าเช่า
จำนวน 398 ล้านบาท (โดยจำนวนดังกล่าวแสดงเป็นยอดสุทธิหลังหักรายการตัดจำหน่ายสำรองประกันรายได้ค่าเช่า
และปรับปรุงสำรองประกันรายได้ค่าเช่า OFC ของ JASIF จากการเปลี่ยนแปลงสมมติฐานอัตราการเพิ่มของค่าเช่าและ
อัตราคิดลด) และค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์โครงข่ายจากการขายโครงข่ายของ TTTBB โดยอัตรากำไรขั้นต้น (Gross
Margin) ในปี 2563 อยู่ที่ร้อยละ 28 เทียบกับปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 34
  - 2) ค่าใช้จ่ายในการขายและการบริการ และค่าใช้จ่ายในการบริหารในปี 2563 อยู่ที่ 5,284 ล้านบาท เทียบกับปี 2562 ซึ่ง
อยู่ที่ 5,052 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 5 โดยส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายพนักงาน (ในปี 2563 ค่าใช้จ่าย
พนักงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขายโครงข่ายซึ่งเดิมถูกนำไปรวมเป็นต้นทุนอุปกรณ์โครงข่ายมีจำนวนลดลง) และ
ค่าโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ในปี 2562 บริษัทและบริษัทย่อยมีการบันทึกสำรองผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงาน
เพิ่มเติม จำนวน 165 ล้านบาท เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 5
พฤษภาคม 2562 รวมทั้งมีการบันทึกหนี้สินเพิ่มเติมจากคดีความของบริษัทย่อย จำนวน 149 ล้านบาท ไว้ในค่าใช้จ่าย
ในการบริหารด้วย
- ในปี 2563 บริษัทย่อยมีการบันทึกสำรองหนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ จำนวน 300 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นรายการของ TTTI
ซึ่งบริษัทมีนโยบายในการตั้งสำรองหนี้สงสัยจะสูญทั้งจำนวนสำหรับลูกหนี้ที่มีการค้างชำระเกิน 3 เดือน
- ในปี 2563 บริษัทบันทึกผลเสียหายจากคดีฟ้องร้องจากการกลับคำพิพากษาศาลฎีกาจากสัญญาประนีประนอมยอมความ
จำนวน 10 ล้านบาท สำหรับเจ้าหนี้ 2 รายที่เหลือ ซึ่งบริษัทได้เข้าทำสัญญาประนีประนอมยอมความในปี 2563 ปัจจุบัน
บริษัทได้เข้าทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับเจ้าหนี้ครบทั้ง 5 รายเรียบร้อยแล้ว คดีถือเป็นที่สุด
- ในปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีการบันทึกขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน จำนวน 83 ล้านบาท

ต้นทุนทางการเงิน

ในปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีต้นทุนทางการเงิน จำนวน 4,156 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นการบันทึกดอกเบี้ยจ่ายจากการบันทึกหนี้สินตามสัญญาเช่าหลัก (ร้อยละ 80 ของ OFC) ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 จำนวน 3,670 ล้านบาท เมื่อหักรายการดังกล่าวแล้ว ต้นทุนทางการเงินของบริษัทและบริษัทย่อยในปี 2563 อยู่ที่ 487 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 1,128 ล้านบาท คิดเป็นลดลงร้อยละ 57 ทั้งนี้ต้นทุนทางการเงินในปี 2562 รวมค่าธรรมเนียมและดอกเบี้ยจ่ายสำหรับเงินกู้ยืมระยะสั้นจากธนาคาร (Bridge Loan) เพื่อซื้อหน่วยลงทุน JASIF เพิ่มเติม ในไตรมาส 4 ปี 2562 ด้วย

กำไร(ขาดทุน)สุทธิ

ในปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อยขาดทุนสุทธิรวม 3,126 ล้านบาท (รวมขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน) เทียบกับปี 2562 ซึ่งมีผลกำไรสุทธิ 7,265 ล้านบาท (รวมกำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุน กำไรจากการขายเงินลงทุน JASIF และกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยน) โดยธุรกิจการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอินเทอร์เน็ตทีวีขาดทุนสุทธิในปี 2563 จำนวน 4,223 ล้านบาท ขาดทุนเพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 10,523 ล้านบาท ธุรกิจการให้บริการโครงข่ายโทรคมนาคมมีกำไรสุทธิในปี 2563 จำนวน 625 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 666 ล้านบาท ธุรกิจงานจัดหา ออกแบบ และวางระบบสื่อสารและโทรคมนาคมมีกำไรสุทธิในปี 2563 จำนวน 44 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 35 ล้านบาท ในส่วนของธุรกิจอื่นๆ กำไรสุทธิในปี 2563 อยู่ที่ 4,150 ล้านบาท ลดลงจากปี 2562 จำนวน 13,635 ล้านบาท เมื่อหักรายการระหว่างกันแล้ว บริษัทและบริษัทย่อยขาดทุนสุทธิในปี 2563 จำนวน 3,126 ล้านบาท

ฐานะการเงิน

สินทรัพย์

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีสินทรัพย์รวม 99,747 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 69,874 ล้านบาท คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 43 สินทรัพย์รวมของบริษัทและบริษัทย่อยประกอบด้วย

รายการ	31 ธันวาคม 2563		31 ธันวาคม 2562	
	ล้านบาท	ร้อยละของสินทรัพย์รวม	ล้านบาท	ร้อยละของสินทรัพย์รวม
สินทรัพย์หมุนเวียน	5,260	5	27,949	40
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์-สุทธิ	33,508	34	35,764	51
สินทรัพย์สิทธิการใช้	55,694	56	-	-
สินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่น ๆ	5,285	5	6,160	9

ณ 31 ธันวาคม 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีสินทรัพย์หมุนเวียนจำนวน 5,260 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5 ของสินทรัพย์รวม และเมื่อเทียบกับสิ้นปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 27,949 ล้านบาท ลดลง จำนวน 22,689 ล้านบาท คิดเป็นลดลงร้อยละ 81 หลักๆ

เนื่องจาก

- เงินสดและเงินฝากธนาคาร ลดลงจำนวน 21,881 ล้านบาท หลักๆ มาจากระหว่างปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อย มีเงินสดใช้ไปในการลงทุนในอุปกรณ์สำหรับการขยายโครงข่ายของบริษัทย่อย จำนวน 2,192 ล้านบาท จ่ายคืนเงินกู้ยืมระยะสั้นและระยะยาวจากธนาคาร เจ้าหนี้ค่าอุปกรณ์ เจ้าหนี้ตามสัญญาประกันประนอมยอมความ จ่ายชำระหนี้สินของหนี้สินตามสัญญาเช่า และดอกเบี้ยจ่าย รวมจำนวน 11,615 ล้านบาท (ในจำนวนนี้เป็นดอกเบี้ยจ่ายของหนี้สินจากสัญญาเช่าหลัก ของ JASIF (ร้อยละ 80 ของ OFC) ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 จำนวน 3,670 ล้านบาท ชำระหนี้สินตามสัญญาเช่าหลักของ JASIF (ร้อยละ 80 ของ OFC) ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 จำนวน 3,369 ล้านบาท ชำระคืนเงินกู้ระยะสั้นจากธนาคารของบริษัทย่อย จำนวน 1,869 ล้านบาท และชำระคืนเจ้าหนี้ค่าอุปกรณ์ จำนวน 1,369 ล้านบาท) นอกจากนี้ในระหว่างปี บริษัทและบริษัทย่อยมีการจ่ายปันผลให้กับผู้ถือหุ้น คิดเป็นเงินรวมจำนวน 14,440 ล้านบาท หักกลับกับเงินรับสุทธิจากการดำเนินงาน จำนวน 2,212 ล้านบาท เงินสดรับจากการเพิ่มทุน จำนวน 1,320 ล้านบาท เงินสดรับจากเงินกู้ยืมระยะสั้นจากกิจการอื่นและเงินกู้ยืมระยะยาวจากธนาคาร รวมจำนวน 1,060 ล้านบาท และเงินปันผลรับจาก JASIF จำนวน 447 ล้านบาท
- เงินลงทุนชั่วคราวลดลงจำนวน 1,011 ล้านบาท
- ภาษีซื้อซึ่งไม่ถึงกำหนดชำระลดลงจำนวน 91 ล้านบาท

สินทรัพย์หมุนเวียนที่ลดลงดังกล่าวเมื่อหักกลับกับสินทรัพย์หมุนเวียนที่เพิ่มขึ้น จำนวน 294 ล้านบาท เกิดจากค่าใช้จ่ายล่วงหน้า เพิ่มขึ้นจำนวน 152 ล้านบาท ลูกหนี้กรมสรรพากร เพิ่มขึ้นจำนวน 100 ล้านบาท ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น เพิ่มขึ้นจำนวน 33 ล้านบาท และสินทรัพย์หมุนเวียนอื่นๆ เพิ่มขึ้นรวม จำนวน 9 ล้านบาท ทำให้สินทรัพย์หมุนเวียนมีจำนวนลดลงสุทธิจำนวน 22,689 ล้านบาท

ในส่วนของลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น จำนวน 3,199 ล้านบาท นั้น ได้รวมยอดลูกหนี้การค้าจากการให้บริการภายใต้สัญญาร่วมลงทุนระหว่าง JSTC และทีโอที จำนวน 2,518 ล้านบาท ซึ่งปัจจุบันมีข้อโต้แย้งในเรื่องการชำระส่วนแบ่งรายได้ ทั้งนี้เดือนพฤษภาคม 2562 JSTC ได้รับคำชี้ขาดจากสถาบันอนุญาโตตุลาการให้ทีโอทีชำระยอดคงค้างพร้อมดอกเบี้ยรวมเป็นจำนวนเงินประมาณ 3,395 ล้านบาท และคิดดอกเบี้ยสำหรับยอดคงค้างดังกล่าวในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ต่อไปจนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น และให้ JSTC ชำระเงินค่าเสียหายแก่ทีโอทีเป็นจำนวนเงิน 16 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี จนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น ต่อมาเดือนกรกฎาคม 2562 ทีโอทีได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลเพิกถอนคำชี้ขาดสถาบันอนุญาโตตุลาการต่อศาลปกครองกลาง และ JSTC ได้ยื่นคำคัดค้านแก่คำร้องต่อศาลปกครองกลางแล้ว ปัจจุบันคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองกลาง สำหรับลูกหนี้ส่วนที่เหลือซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้การค้าของ TTTI นั้น บริษัทได้พิจารณาตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้แล้ว โดยการพิจารณาตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้ที่มียอดค้างชำระเกินกว่า 3 เดือน

ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ (รวมอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน) มีจำนวน 33,508 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 34 ของสินทรัพย์รวม ลดลงเมื่อเทียบกับสิ้นปี 2562 จำนวน 2,256 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6 เนื่องจากการตัดค่าเสื่อมราคาของอาคารอุปกรณ์ โดยในระหว่างปี 2563 บริษัทได้ลงทุนขยายโครงข่ายเส้นใยแก้วนำแสง (Fiber Optic) ให้ขยายพื้นที่ให้บริการและพัฒนาโครงข่ายในการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงลงทุนในธุรกิจ IPTV เพื่อให้บริการด้านคอนเทนต์เพื่อมาต่อยอดธุรกิจบรอดแบนด์อินเทอร์เน็ต

ทั้งนี้ในปีที่ผ่านมาซึ่งในการจัดซื้ออุปกรณ์ดังกล่าวจะใช้วงเงินสินเชื่อระยะสั้นประเภท Letter of Credit (L/C) และ Trust Receipt (T/R) สำหรับการจัดซื้ออุปกรณ์จากต่างประเทศ และสินเชื่อประเภท Domestic Letter of Credit (DL/C) และตั๋วสัญญาใช้เงิน (P/N) สำหรับการจัดซื้ออุปกรณ์ในประเทศ รวมทั้งการทำสัญญาเช่าทางการเงิน (ลีสซิ่ง) กรณีจัดซื้อโดยใช้สินเชื่อระยะสั้นประเภท L/C T/R และ DL/C P/N (บันทึกในเงินกู้ยืมระยะสั้นจากธนาคาร) กำหนดชำระเงินภายในหนึ่งปี ในปี 2563 มีการจ่ายชำระภาระหนี้ดังกล่าวจำนวน 1,869 ล้านบาท กรณีจัดซื้อโดยการทำสัญญาเช่าทางการเงิน (ลีสซิ่ง) กำหนดชำระเงินภายใน 3-5 ปี และในส่วนเจ้าหนี้ค่าอุปกรณ์ (Supplier Credit) ในปี 2563 มีการชำระเจ้าหนี้ค่าอุปกรณ์ตามสัญญาไปแล้วจำนวน 1,369 ล้านบาท และคงเหลือที่ต้องชำระในปี 2564 อีกจำนวน 733 ล้านบาท ซึ่งบันทึกไว้ในรายการเจ้าหนี้ค่าอุปกรณ์ที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี

สินทรัพย์สิทธิการใช้

จากการเริ่มบังคับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 เรื่องสัญญาเช่า ในปี 2563 ซึ่งกำหนดให้ผู้เช่าต้องรับรู้สินทรัพย์และรับรู้หนี้สินตามสัญญาเช่าทุกรายการที่มีระยะเวลาในการเช่ามากกว่า 12 เดือน เข้ามาในงบการเงิน ทั้งนี้ บริษัทและบริษัทย่อย ในฐานะผู้เช่าได้มีการทำสัญญาเช่าสินทรัพย์เพื่อใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มบริษัท ส่งผลให้ต้องบันทึกสินทรัพย์สิทธิการใช้สำหรับสัญญาเช่า โดยในปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อยบันทึกสินทรัพย์สิทธิการใช้ จำนวน 55,694 ล้านบาท (ในจำนวนนี้เป็นงบบันทึกสินทรัพย์สิทธิการใช้จากสัญญาเช่าของ JASIF ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 จำนวน 54,593 ล้านบาท)

สำหรับสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่นๆ ณ สิ้นปี 2563 อยู่ที่ 5,285 ล้านบาท ลดลงจากปี 2562 จำนวน 875 ล้านบาท คิดเป็นลดลงร้อยละ 14 เนื่องจากเงินลงทุนในบริษัทร่วม (JASIF) ซึ่งในงบการเงินรวมจะแสดงตามวิธีส่วนได้เสีย (Equity Method) ลดลงจำนวน 329 ล้านบาท เงินฝากธนาคารที่มีภาระค้ำประกัน ซึ่งลดลงจำนวน 166 ล้านบาท ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายซึ่งลดลงจำนวน 65 ล้านบาท สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีซึ่งลดลงจำนวน 38 ล้านบาท และสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่นๆ (ค่าเช่าจ่ายล่วงหน้าและสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนอื่นๆ) ลดลงจำนวน 277 ล้านบาท

หนี้สิน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีหนี้สินรวมทั้งสิ้นจำนวน 94,791 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 48,690 ล้านบาท คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 95 รายละเอียดดังนี้

รายการ	31 ธันวาคม 2563		31 ธันวาคม 2562	
	ล้านบาท	ร้อยละของหนี้สินรวม	ล้านบาท	ร้อยละของหนี้สินรวม
หนี้สินหมุนเวียน (ไม่รวมหนี้สินระยะยาว หนี้สินตามสัญญาเช่า และสำรองประกันรายได้ค่าเช่าที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี)	6,650	7	11,434	23
หนี้สินระยะยาว	5,592	6	7,017	14
หนี้สินตามสัญญาเช่า	56,453	60	974	2
สำรองประกันรายได้ค่าเช่า	23,655	25	26,362	54
หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น ๆ	2,442	3	2,902	6
หนี้สินรวม	94,791	100	48,690	100

หนี้สินหมุนเวียน (ไม่รวมหนี้สินระยะยาว หนี้สินตามสัญญาเช่า และสำรองประกันรายได้ค่าเช่าที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี) ณ สิ้นปี 2563 อยู่ที่ 6,650 ล้านบาท ลดลงจำนวน 4,784 ล้านบาทเมื่อเทียบกับปี 2562 ซึ่งมีหนี้สินหมุนเวียนอยู่ที่ 11,434 ล้านบาท หนี้สินหมุนเวียนที่ลดลงส่วนใหญ่เนื่องจาก

- ภาษีเงินได้ค้างจ่าย ลดลงจำนวน 5,762 ล้านบาท เนื่องจาก การชำระภาษีเงินได้ของกำไรจากการขายสินทรัพย์เข้ากองทุนของ TTIBB
- ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายรอนำส่ง ลดลงจำนวน 179 ล้านบาท
- สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น ลดลงจำนวน 116 ล้านบาท
- ภาษีขายที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ ซึ่งลดลงจำนวน 48 ล้านบาท

หนี้สินหมุนเวียนที่ลดลงดังกล่าวเมื่อหักลบกับหนี้สินหมุนเวียนที่เพิ่มจากการดำเนินงานปกติ เช่น เจ้าหนี้การค้าและเจ้าหนี้อื่น ซึ่งเพิ่มขึ้นจากการดำเนินธุรกิจปกติ จำนวน 758 ล้านบาท เงินกู้ยืมระยะสั้น ซึ่งเพิ่มขึ้น จำนวน 300 ล้านบาท เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในบริษัทและบริษัทย่อย ทั้งนี้ได้มีการชำระคืนเงินกู้ดังกล่าวบางส่วนไปในไตรมาส 1 ปี 2564 จำนวน 150 ล้านบาท ปัจจุบันเงินกู้ยืมระยะสั้นดังกล่าวมียอดคงเหลือจำนวน 150 ล้านบาท เงินกู้ยืมระยะสั้นจากธนาคารซึ่งเพิ่มขึ้น จำนวน 164 ล้านบาท จากการสั่งซื้ออุปกรณ์จากผู้จำหน่ายอุปกรณ์ของบริษัทย่อย รายได้รับล่วงหน้าจากลูกค้า ซึ่งเพิ่มขึ้นจำนวน 98 ล้านบาท สิ้นสุดแล้วทำให้หนี้สินหมุนเวียนของบริษัทและบริษัทย่อยลดลงจำนวน 4,784 ล้านบาท

หนี้สินระยะยาว (รวมหนี้สินระยะยาวจากธนาคาร เจ้าหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เจ้าหนี้ค่าอุปกรณ์) ณ สิ้นปี 2563 อยู่ที่ 5,592 ล้านบาท ลดลงจากสิ้นปี 2562 จำนวน 1,425 ล้านบาท เนื่องจากในระหว่างปีบริษัทและบริษัทย่อยมีการชำระคืนเจ้าหนี้ค่าอุปกรณ์ รวมถึงชำระคืนเงินกู้ยืมระยะยาวจากธนาคาร ทั้งนี้หนี้สินระยะยาวจำนวน 5,592 ล้านบาท ได้รวมเจ้าหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ จำนวน 1,541 ล้านบาท ซึ่งเดิมบริษัทบันทึกไว้ในประมาณการหนี้สินจากการกลับคำพิพากษาของศาลฎีกา โดยบริษัทได้เข้าทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับเจ้าหนี้ครบทั้ง 5 ราย คิดจึงถือเป็นที่สุดบริษัทจึงได้บันทึกหนี้สินเพิ่มเติมในบัญชีเจ้าหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ (เดิมบันทึกในบัญชีประมาณการหนี้สินจากการกลับคำพิพากษาของศาลฎีกา)

ในส่วนของสัญญาเงินกู้ระยะยาวของบริษัท กำหนดให้บริษัทจะต้องดำรงอัตราส่วนทางการเงิน เช่น ความสามารถในการชำระหนี้ (Debt Service Coverage Ratio) และอัตราส่วนหนี้สินสุทธิ (Net Debt) ต่อการไถ่ถอนค่าใช้จ่ายทางการเงิน ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย (EBITDA) เป็นต้น ซึ่ง ณ สิ้นปี 2563 บริษัทไม่สามารถดำรงอัตราส่วนทางการเงินบางรายการ ตามเงื่อนไขที่ระบุในสัญญากู้ยืมเงิน เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน บริษัทจึงจัดประเภทเงินกู้ยืมในงบแสดงฐานะการเงิน ณ สิ้นปี 2563 เป็นหนี้สินหมุนเวียนทั้งจำนวน อย่างไรก็ตามบริษัทสามารถชำระเงินต้นและดอกเบี้ยได้ตามปกติ ทั้งนี้

เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2564 บริษัทได้รับอนุมัติการขอผ่อนปรนการดำรงอัตราส่วนทางการเงินจากผู้ให้กู้แล้ว โดยมีผลตั้งแต่ไตรมาสที่สี่ของปี 2563 ถึงไตรมาสที่สี่ของปี 2564

หนี้สินตามสัญญาเช่า ณ สิ้นปี 2563 อยู่ที่ 56,453 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นหนี้สินตามสัญญาเช่าตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 จำนวน 55,633 ล้านบาท ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการบันทึกหนี้สินตามสัญญาเช่า OFC (จำนวนร้อยละ 80 ของ OFC ทั้งหมด) ของ TTT BB

สำรองประกันรายได้ค่าเช่า (เป็นการตั้งสำรองหนี้สินตามเงื่อนไขของสัญญาประกันรายได้ค่าเช่ากับ JASIF สำหรับ OFC จำนวนร้อยละ 20 ของ OFC ทั้งหมด) ณ สิ้นปี 2563 อยู่ที่ 23,655 ล้านบาท เทียบกับปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 26,362 ล้านบาท ลดลงจำนวน 2,707 ล้านบาท โดยในระหว่างปี TTTBB มีการตัดจำหน่ายสำรองดังกล่าวจำนวน 2,664 ล้านบาท และมีการปรับปรุงรายการสำรองประกันรายได้ค่าเช่าจากการเปลี่ยนแปลงสมมติฐาน (อัตราเงินเฟ้อและอัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาล) ซึ่งมีผลกระทบต่ออัตราการเพิ่มของค่าเช่าและอัตราคิดลด รวมสุทธิจำนวน 43 ล้านบาท โดยรายการดังกล่าวแสดงหักกลับไว้ในต้นทุนค่าเช่าเส้นใยแก้วนำแสงกับ JASIF

หนี้สินไม่หมุนเวียนอื่น ๆ ณ สิ้นปี 2563 อยู่ที่ 2,442 ล้านบาท ลดลงจากปี 2562 จำนวน 460 ล้านบาท หลัก ๆ มาจากประมาณการหนี้สินจากการกลับคำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งลดลงจำนวน 399 ล้านบาท เนื่องจากปัจจุบันบริษัทได้เข้าทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับเจ้าหนี้ครบทั้ง 5 รายแล้ว จึงได้บันทึกรายการหนี้สินเพิ่มเติมไว้ในเจ้าหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ และเงินมัดจำรับจากลูกค้าซึ่งลดลง จำนวน 59 ล้านบาท

นอกเหนือจากหนี้สินที่ปรากฏในงบแสดงฐานะการเงินแล้ว บริษัทและบริษัทย่อยมีภาระผูกพันและหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเกี่ยวกับการลงทุนในอุปกรณ์โทรคมนาคมและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องสำหรับการดำเนินงาน โดยในส่วนของภาระผูกพันเกี่ยวกับการจัดซื้ออุปกรณ์ สัญญาเช่าและสัญญาบริการนั้น เป็นรายการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจปกติของบริษัทและบริษัทย่อย รวมทั้งเป็นไปตามข้อตกลงระหว่างบริษัทย่อยและ JASIF ในส่วนของคดีฟ้องร้องและข้อพิพาทของบริษัทและบริษัทย่อย นั้น บริษัทได้พิจารณาบันทึกประมาณการหนี้สินไว้ในงบการเงินไว้อย่างเพียงพอและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันแล้ว (รายละเอียดปรากฏตามหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ 35)

ส่วนของผู้ถือหุ้น

ณ สิ้นปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีส่วนของผู้ถือหุ้นจำนวน 4,956 ล้านบาท ลดลงจากปี 2562 จำนวน 16,228 ล้านบาท ประกอบด้วย

- ทุนออกจำหน่ายและชำระเต็มมูลค่าแล้วจำนวน 4,296 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากสิ้นปี 2562 จำนวน 214 ล้านบาท จากหุ้นเพิ่มทุนจากการแปลงสภาพใบสำคัญแสดงสิทธิ JAS-W3 ซึ่งบริษัทได้ดำเนินการจดทะเบียนเพิ่มทุนที่ชำระแล้วกับกระทรวงพาณิชย์ในระหว่างปี 2563 จำนวน 427.4 ล้านหุ้น (สำหรับการแปลงสภาพ JAS-W3 ในเดือนธันวาคม 2562 เดือนมีนาคม มิถุนายน และกรกฎาคม 2563 ซึ่งใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นสามัญ (JAS-W3) ได้ครบกำหนดการใช้สิทธิครั้งสุดท้ายในวันที่ 3 กรกฎาคม 2563 ที่ผ่านมา)
- ส่วนเกินมูลค่าหุ้นสามัญ จำนวน 9,029 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 1,268 ล้านบาท จากการบันทึกส่วนต่างของราคาแปลงสภาพ JAS-W3 กับราคาพาร์ (0.50 บาท) (ราคาแปลงสภาพ 3.605 บาทต่อหุ้นในเดือนธันวาคม 2562 ราคา 3.605 บาทต่อหุ้นในเดือนมีนาคม ราคา 3.392 บาทต่อหุ้นในเดือนมิถุนายนและกรกฎาคม 2563) ของหุ้นเพิ่มทุนจากการแปลงสภาพ JAS-W3 ที่ได้จดทะเบียนเพิ่มทุนแล้วในระหว่างปี (จำนวน 427.4 ล้านหุ้น)
- ขาดทุนสะสมจำนวน 9,669 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นสำรองตามกฎหมายของบริษัทและบริษัทย่อย จำนวน 1,591 ล้านบาท (ในระหว่างปีบริษัทและบริษัทย่อยมีการจัดสรรสำรองตามกฎหมาย จำนวน 22 ล้านบาท) และขาดทุนสะสมยังไม่ได้จัดสรร จำนวน 11,259 ล้านบาท ทั้งนี้บริษัทและบริษัทย่อยขาดทุนสุทธิระหว่างปีจำนวน 3,126 ล้านบาท และมีการจ่ายเงินปันผลในปี 2563 รวม 14,440 ล้านบาท นอกจากนั้นบริษัทและบริษัทย่อยได้บันทึกผลกำไรจากการประมาณการผลประโยชน์ระยะยาวของพนักงานไว้ในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ (สุทธิจากภาษีเงินได้) จำนวน 7 ล้านบาท

ณ ปัจจุบันบริษัทมีทุนชำระแล้วทั้งสิ้นจำนวน 8,592.8 ล้านหุ้น (รวมทุนจดทะเบียนที่เพิ่มขึ้นจากการแปลงสภาพ JAS-W3 ในเดือนธันวาคม 2562 และเดือนมีนาคม มิถุนายน และกรกฎาคม 2563 จำนวน 427.4 ล้านหุ้นแล้ว ซึ่งบริษัทได้จดทะเบียน

เพิ่มทุนดังกล่าวกับกระทรวงพาณิชย์แล้ว) และมีใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นสามัญทั้งหมดสภาพไปโดยไม่ได้มีการใช้สิทธิ จำนวน 950.1 ล้านหน่วย

โครงสร้างเงินทุน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีหนี้สินรวมจำนวน 94,791 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 95 ของสินทรัพย์รวม และมีส่วนของผู้ออกหุ้นจำนวน 4,956 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5 ของสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ออกหุ้นอยู่ที่ 19.13 เท่า

แต่เนื่องจากหนี้สินดังกล่าวได้รวมหนี้สินตามสัญญาเช่า ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 จำนวน 55,633 ล้านบาท รวมทั้งภาระหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับ JASIF ได้แก่ สำรองการประกันรายได้ค่าเช่าสำหรับทรัพย์สินเส้นใยแก้วนำแสงส่วนเพิ่ม (ร้อยละ 20) จำนวน 23,655 ล้านบาท (ซึ่งเป็นการบันทึกประมาณการหนี้สินตามมาตรฐานบัญชี) สำรองค่าขออนุญาตพาดสายเส้นใยแก้วนำแสงและสำรองค่าใช้จ่ายและค่าเช่าต่อร้อยละเกี่ยวกับการย้ายเส้นใยแก้วนำแสงลงดิน จำนวน 1,139 ล้านบาท ซึ่งหากคำนวณโดยไม่รวมรายการดังกล่าวแล้ว อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ออกหุ้นจะอยู่ที่ 2.90 เท่า

สภาพคล่อง

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีเงินสดและรายการเทียบเท่าจำนวน 1,127 ล้านบาท ลดลงจากปี 2562 จำนวน 21,881 ล้านบาท โดยสรุปเงินสดสุทธิได้มาและใช้ไปในกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน	2,212	ล้านบาท
เงินสดสุทธิจากกิจกรรมลงทุน	(416)	ล้านบาท
เงินสดสุทธิใช้ไปในกิจกรรมจัดหาเงิน	(23,676)	ล้านบาท
เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้นสุทธิ	(21,881)	ล้านบาท

- เงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานสุทธิจำนวน 2,212 ล้านบาท เป็นยอดสุทธิของกำไรจากการดำเนินงานของบริษัทและบริษัทย่อย จำนวน 11,515 ล้านบาท การจ่ายค่าเช่า OFC ในส่วนของสำรองประกันรายได้ค่าเช่าให้กับ JASIF จำนวน 2,707 ล้านบาท รวมทั้งการจ่ายภาษีเงินได้และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานซึ่งเป็นรายการปกติของธุรกิจ
- เงินสดใช้ไปในกิจกรรมลงทุนสุทธิจำนวน 416 ล้านบาท เป็นยอดสุทธิของเงินลงทุนชั่วคราวและเงินฝากธนาคารที่มีภาระค้ำประกัน จำนวน 1,174 ล้านบาท เงินปันผลรับจาก JASIF จำนวน 447 ล้านบาท เงินสดรับจากการจำหน่ายอุปกรณ์ จำนวน 121 ล้านบาท เงินสดรับจากดอกเบี้ย จำนวน 34 ล้านบาท และเงินสดจ่ายค่าอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ และอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน จำนวน 2,192 ล้านบาท
- เงินสดใช้ไปในกิจกรรมจัดหาเงินสุทธิจำนวน 23,676 ล้านบาท เป็นยอดสุทธิของเงินรับจากการเพิ่มทุนจากการแปลงสภาพ JAS-W3 ในปี 2563 จำนวน 1,320 ล้านบาท เงินกู้ยืมระยะยาวจากธนาคาร จำนวน 760 ล้านบาท โดยระหว่างปี 2563 บริษัทได้เข้าทำสัญญาเงินกู้ระยะยาวกับธนาคารจำนวน 2,000 ล้านบาท (ณ สิ้นปี 2563 บริษัทได้เบิกเงินกู้ยืมแล้ว จำนวน 760 ล้านบาท และมีวงเงินกู้ยืมที่ยังมิได้เบิกใช้จำนวน 1,240 ล้านบาท) และเงินกู้ยืมระยะสั้นจำนวน 300 ล้านบาท

ทั้งนี้ในระหว่างปี 2563 บริษัทและบริษัทย่อยมีการชำระเงินกู้ยืมระยะสั้นและระยะยาวและเจ้าหน้าที่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ สุทธิจำนวน 2,210 ล้านบาท ชำระคืนเจ้าหน้าที่อุปกรณ์ จำนวน 1,369 ล้านบาท มีการจ่ายดอกเบี้ย จำนวน 4,085 ล้านบาท (ในจำนวนนี้เป็นจ่ายดอกเบี้ยในส่วนของสัญญาเช่าหลัก (ร้อยละ 80 ของ OFC) ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 จำนวน 3,670 ล้านบาท) ชำระเงินต้นของหนี้สินตามสัญญาเช่า จำนวน 3,952 ล้านบาท (ในจำนวนนี้เป็นชำระเงินต้นของหนี้สินตามสัญญาเช่าในส่วนของสัญญาเช่าหลัก (ร้อยละ 80 ของ OFC) ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 จำนวน 3,369 ล้านบาท) และจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้นของบริษัทและบริษัทย่อย รวมจำนวน 14,440 ล้านบาท